

UŽIVATELSKÉ JMÉNO

HESLO

PŘIHLÁSIT

REGISTRACE

Úvodní stránka >> [Civilizace/trendy](#)| [respekt.cz](#) |

Krása krabic

1. 11. 2009 19:47 - [Karolína Vránková](#)[Diskuse \(0\)](#)

Proč je na některých místech lepší nic nepostavit? Proč je důležité, aby města byla pro lidi? Přemýšleli o tom už architekti v období mezi světovými válkami a tyto otázky si kladli naléhavěji než my dnes. Je to jeden z důvodů, proč je o prvorepublikovou výstavbu znovu zájem.

„*Bauer, Fuchs, Jurkovič, Kumpošt, Loos, ten, kdo je nezná, utře nos.*“ Do rytmu téhle básničky se architekt **David Vávra** v seriálu Šumná města vydává na projížďku za moderní architekturou Brna. Ne že by každý Brňan musel nutně znát tuhle pěťici meziválečných architektů. Leccos ale naznačuje, že zájem o architekturu 20. a 30. let, hlavně o funkcionalistické stavby, pomalu stoupá. Jejich krásu objevují i běžní kolemjdoucí. Rozšiřuje se povědomí o tom, že v téhle době byla česká architektura alespoň do jisté míry světová. Brněnský hotel Avion, zpusťlý a teď snad už brzy oprášený funkcionalistický skvost přímo ve středu města, si můžeme vzít jako ukázkový příklad.

„*Koupil jsem si barák v České ulici, byla to prostě dobrá investice. Nemůžu říct, že by se mi nějak líbil,*“ vzpomíná majitel Avionu **Stanislav Berousek**, příslušník známé cirkusácké rodiny. „*A teď? Úplně jsem si tu architekturu zamiloval. Jsem do něj blbej,*“ říká ve zpusťlé kavárně svého hotelu a hned také líčí, jaké to tu bude za pár měsíců. Návrh vzniká v ateliéru architektky Evy Jiříčkové. Pan Berousek ale už teď ví, které detaily chce zachovat a obnovit, aby to tady vypadalo stejně noblesně jako za první republiky.

Avion je významné dílo Bohuslava Fuchse, dokončené roku 1928: talentovaný architekt ho navrhoval jako sotva třicetiletý, funkcionalismem čerstvě okouzlený. Výsledkem je racionální půdorys, kde se na parcelu, širokou jen osm metrů, vešlo padesát pokojů. Hlavním heslem je funkčnost, což ovšem neznamená, že by architekt rezignoval na estetický účinek. Nejsilnější je v kavárně, která se klene přes tři patra, a ačkoli se nachází v „nejužším hotelu ve střední Evropě“

(také tím se Avion chlubí v nabídkách pro turisty), je to velkorysý, nijak nestísněný prostor.

Od konce 60. let je budova zapsaná na seznam nemovitých památek. Jenže funkcionalistické skvosty v té době nikdo doopravdy nechránil. Ještě v 80. a 90. letech mizela v Avionu jedna stopa elegance za druhou: oblou výlohu do ulice nahradilo plexisklo. Vstupní dveře byly vyměněny a ty současné připomínají vchod do paneláku. Kavárnu kdosi neurvale přestavěl, stěny po celém domě polepil silonovým kobercem hnědavé barvy. A tak dál. Prvorepublikový šarm se ale zřejmě zase vrátí. Ačkoli když hotel koupil Stanislav Berousek, po Brně se šířily katastrofické zvěsti.

O architektuře pan Berousek skutečně neměl ponětí, ani nebyl důvod, protože původně objížděl poutě s teráriem a autodromem a pak obchodoval s oblečením. Když koupil hotel, chtěl ho hlavně levně obnovit a bez problémů provozovat. „*Už jsem se byl podívat v Polsku po nějakém laciném nábytku. Ale mezitím sem začali chodit architekti a vysvětlovali mi, ať hlavně nic nepřestavuju. Otevřel se mi úplně nový obzor. Pochopil jsem, že jsem koupil unikát,*“ říká pan Berousek.

Role majitele uměleckého skvostu se mu docela líbí. Kavárnu dal k dispozici sochařce **Magdaleně Jetelové**, která tu vystavuje svou sochu. A prostor už brzy přetvoří další významná Češka, **Eva Jiříčková**. Podle jejího návrhu by tu mělo znovu vzniknout elegantní ubytování a pan

...

VYHLEDAT

[\(pokročilé vyhledávání\)](#)

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY ONLINE

reklama

Česká
rozhlednománie

NEJČTENĚJŠÍ

DISKUTOVANÉ

ČLÁNKY ZA 7 DNÍ / [DNEŠNÍ ČLÁNKY](#)

Vyhlášení války

Pondělí 25. 7. 2011

Úterý 26. 7. 2011

Čtvrtek 28. 7. 2011

Středa 27. 7. 2011

Aktivista na Šumavě

Zábavní program na Titaniku

Ti uprostřed

Mars je frustrující planeta

Velká solární loupež

[všechny články](#)

Berousek má v plánu ucházet se o certifikát „design hotel“, který si nechávají udělit obzvláště stylové hotely po celém světě. Avion bude lákat právě na obnovenou funkcionalistickou tradici. „Já myslím, že by to mělo fungovat. Vždyť i teď sem kolikrát přijedou lidi až z Ameriky a z Japonska, udělají si zájízdku do Brna, jen aby viděli Avion,“ těší se pan Berousek. Přesvědčilo ho to, že československý funkcionalismus je světový unikát.

Tři údobí

„V dějinách české architektury existují tři údobí, kdy čeští architekti dávali evropské stavební kultuře víc, než z ní v jiných dobách brali,“ píše historik architektury Rostislav Švácha v knize Od moderny k funkcionalismu. Ony tři zářivé epochy podle něj jsou: pozdní středověk za Karla IV. a Jagellonců, vrcholné baroko, kdy tvořili Kryštof Dientzenhofer, Jan Santini a Kilián Ignác Dientzenhofer, a právě moderní architektura v

prvních dvou desetiletích nové republiky, kdy v Praze a v Brně vznikala funkcionalismus na světové úrovni a novým stylem se stavělo v míře jinde nevidané. Jenže tady je právě jistý rozpor: většina dientzenhoferských kostelů je označena velkou cedulí a výkladem o historické hodnotě stavby. A ani by nemusely být, neboť každý, kdo jde kolem, snadno pochopí, že toto je památka. Jenže u děl funkcionalismu je to jinak, zájem o ně je poměrně čerstvý a zdaleka mu nepropadl každý.

Odborníci začali funkcionalismus zkoumat až v 60. letech; za mezník se považuje rok 1963, kdy vila Tugendhat jako vůbec první meziválečná stavba dostala status památky. Poté, co si tam vojáci maršála Malinovského ustájili při osvobození Brna koně a socialistický stát zřídil léčebnou tělocvičnu (rehabilitační středisko fakultní dětské nemocnice), se tehdy konečně začalo uvažovat o kulturním využití vily.

Dalším důležitým mezníkem byl rok 1970, kdy proběhla v Brně vědecká konference o ochraně památek moderní architektury. Než se ovšem zájem rozšířil alespoň v odborné obci, trvalo to ještě řadu let a podle pamětníků ještě v polovině 70. let na architektonických kurzech na brněnské technice slovo funkcionalismus prakticky neznělo.

Důvodů bylo víc: zaprvé, zájem o meziválečnou tvorbu i ve světě teprve zvolna rostl. A zadruhé, pedagogové se o ní báli mluvit. V Československu byly myšlenky funkcionalismu a konstruktivismu po válce oficiálně odmítnuty, upadly v nemilost stejně jako hodnoty první republiky. Funkcionalismus měl sice blízko k levici, přesto nebyl dost marx-leninský. Nahradit jej měl socialistický realismus.

I když se poměry později uvolnily, pocit čehosi nepřipustného, „kapitalistického“, zůstal. A právě proto dlouho trvalo, než se začalo s ochranou staveb z první republiky, než se prozkoumaly a zaevidovaly, než se vily „vykořisťovatelů“ přestaly pomstyctivě přestavovat na školky a zdravotní střediska.

Jenže dnes je to zase jinak. První republiku vnímáme idealisticky, jako dobu báječné prosperity a sebevědomé střední třídy, k níž patřila bílá funkcionalistická vila stejně jako demokratické ideály a tenisová raketa.

Díky obnovenému zájmu jsme v posledních letech svědky řady kvalitních rekonstrukcí. S důslednou pietou bylo rekonstruováno třeba koupaliště v Opavě z roku 1931, podle dobového tisku „nejkrásnější a nejmodernější lázně v zemi moravskoslezské“. O tom, jak důsledně chránit stavby z 30. let, nepanuje jednota ani v odborných kruzích – opavské lázně, jejichž dnešní podobu navrhli zdejší architekti J. Klíma, E. Jarosch a P. Šmarda, jsou příkladem hodně konzervativního přístupu. Obnoveno bylo všechno, co se zachovalo, třeba původní skříňky a ramínka na šaty nebo xylolitové podlahy. (Xylolit je podlahovina z cementu a dřevěných třísek; patří k technologiím, v nichž si prvorepublikoví stavitelé libovali, dnes jsou však zapomenuté a vzácné.)

Oprav se dočkaly také zajímavé stavby například v Praze a ve Zlíně, do pietních rekonstrukcí se pustili i soukromníci (viz rámeček). Samozřejmě, pořád ještě nacházíme dost strašidelných přestaveb, při nichž se bílé fasády natírají na růžovo a doplňují balustrádou pro větší rozvinnost, což byl standard rekonstrukcí v 90. letech. Ale citlivých majitelů funkcionalistických staveb je přece jen víc než dřív.

Historie v zahradě

Draha Mašková stojí na trávníku před svou vilou. Dům sestavený z bělostných kostek je čistou funkcionalistickou stavbou z roku 1932. Zahrada pochází z téže doby, je tady rybníček i vzrostlé stromy, pod kterými se dá procházet jako v parku.

Ve 30. letech tu bydleli potomci nakladatele **Františka Bačkovského** z Prahy. Architekt Vít

Orbtl v té době psal o vlivu architektury na duševní rozpoložení, třeba o „posezení při grogu a gramofonu, když v zahradách šumí fontány a rozsvěčují se lampiony jeden za druhým“. Tady na zahradě je docela snadné si to představit, a právě to se Maškovým zamlouvá.

Paní Mašková a její manžel měli vždy rádi funkcionalismus a občas se prošli třeba v pražské kolonii na Babě. „*Libilo se nám, že jsou ty stavby i dnes pořád moderní,*“ uvažuje paní Mašková. Tím ovšem jejich zájem končil, sami chtěli postavit spíš současný, klidně i trochu extravaganční dům. Když ovšem přijeli do vsi Kunice, podleli genu loci okamžitě. A když už získali funkcionalistickou vilu, chtěli zachovat co nejvíc z jejího kouzla. Oni i architekt (autorem rekonstrukce je Tomáš Klanc) to dělali dobrovolně, ačkoli vila nebyla památkově chráněná a i když jim to značně komplikovalo život: „*Tak třeba bychom potřebovali jeden pokoj navíc. Ale nechťeli jsme to tu hyzdit žádnými přístavky,*“ říká paní Mašková.

Protéká a netěsní

Počet pokojů nebyla zdaleka jediná komplikace, kterou Maškoví museli řešit. Platí, že rekonstrukce meziválečných staveb jsou často složitější než opravy starých památek. „*Je to tím, že to byla doba technologických i jiných experimentů,*“ vysvětluje brněnský architekt Jan Sapák, který obnovoval už řadu meziválečných staveb.

Když majitel provádí rekonstrukci například barokní památky, může sáhnout po přírodních materiálech a jednoduchých technologiích. Omítky, barvy, podlahoviny, to vše lze snadno napodobit i dnes. Ovšem avantgardní architekti meziválečné doby rádi experimentovali a zkoušeli nové průmyslové materiály: třeba zmíněný xylolit. V okouzlení novými myšlenkami se poněkud přehlížela denní praxe: Zdi funkcionalistických domů jsou tenké a postrádají izolaci. Velké prosklené plochy působí efektně, bývají však povětšinou jednoduše zasklené, takže dnešním tepelněizolačním standardům nevyhovují ani náhodou. Chronickou komplikací představují rovné střechy, tento odznak modernosti. Už v době vzniku bývaly problémy s protékáním, a dnes to není lepší. Změnil se také způsob organizace obytných místností.

Problémů je tedy celá řada, rekonstrukce stojí spoustu peněz a je těžké veřejnost přesvědčit, že i moderní „krabice“ je třeba pietně a nákladně opravovat. Ale je. Důvodů je víc.

Ano krabicím

Zprv: jak bylo řečeno, funkcionalismus je perioda v historii české architektury mimořádně plodná. Zadruhé: současná česká architektura je pokračováním funkcionalismu, nebo to alespoň tvrdí řada teoretiků. A je to zřejmě pravda – v 90. letech ostatně nebylo na co jiného navázat. Proto kvalitní vily, administrativní budovy nebo veřejné stavby od 90. let vesměs staví na meziválečné tradici.

Třetí důvod, proč se vrátet k funkcionalismu, je nejpodstatnější. Dvacátá a třicátá léta nebyla jen dobou výstavby, ale také důležitých teoretických debat o smyslu celého oboru. Architekt neměl jen sloužit stavebním spekulantům a rýsovat měšťácky „hezké“ domy. S tímhle pojetím avantgardní architekti polemizovali až fanaticky. Naopak zdůrazňovali odpovědnost architekta za život lidí, za jejich vkus, hygienu, zdraví. Důležité téma bylo bydlení pro chudé vrstvy. Hodně pozornosti věnovali tehdejší teoretici úvahám o budoucnosti měst: v roce 1930 se například objevil první návrh, který chtěl omezit vjezd automobilů do vnitřní Prahy a vyhradit ji veřejné dopravě. O něco později zavedl architekt Karel Honzik pojem „obyvatelnost“: „*Horovat pro krásnou Prahu by bylo jen frází, jestliže z ní především nevybudujeme Prahu obyvatelnou. Musíme ji upravit tak, aby se v ní dalo žít, volně a bezpečně se pohybovat, procházet se, klidně nakupovat...*“

On i většina jeho současníků zdůrazňovala, že architektura se netýká jen konkrétních budov, ale celého prostředí pro život: „*Skutečně soudobá architektura usiluje teoreticky i prakticky o péči*

o celé životní prostředí člověka," napsal Ladislav Žák, který také přišel s myšlenkou, že častokrát je největším architektonickým činem nestavět v určitých krajinách vůbec nic.

Meziváleční architekti nejen projektovali, ale také teoretizovali, publikovali, hledali odpovědi na otázky, na které se ptáme ještě dnes. A právě tohle je na nich pro dnešní dobu nejzajímavější.

Za poslední desetiletí se u nás zastavělo mnoho krajin, kde by bylo nejspíš lépe nestavět. Spousta veřejných prostranství byla špatně architektonicky vyřešena, a jejich „obyvatelnost“ je proto nulová. Postavilo se jen velmi málo dobrých sociálních bytů. Mnoho bezejmenných architektů zato narysovalo pro „spekulanty“ hloupá satelitní městečka a supermarkety. Vyplyvá z toho pro budoucnost řada problémů, které jsme si vlastně mohli ušetřit. Stačilo možná pročíst pár meziválečných časopisů.

ZNOVUZROZENÉ STAVBY

V těchto týdnech se dokončuje oprava budovy Československého rozhlasu v Praze. Vinohrady se zároveň dočkaly opravy Husova sboru (architekti P. Melková a M. Cikán). Citlivě byla provedena rekonstrukce transformační stanice na Senovážném náměstí (L. Lábus). Opravovalo se také ve Zlíně, což je další bašta meziválečné moderny: ceněná je rekonstrukce Baťova mrakodrapu 21 a také jedné z výrobních hal Baťových závodů od architektů P. Mudříka a P. Míčka.

Rovněž několik soukromníků opravilo v posledních letech funkcionalistické vily tak, že se dávní architekti nemusí obracet v hrobech. Z těch známějších prošla kvalitní rekonstrukcí například vila Láska (J. Šrkabal) nebo Bassova vila v Brně (J. Sapák) či vila od architekta Marta Stama v Praze na Babě (L. Lábus).

vytisknout

poslat

uložit

Doporučit

0

další

reklama

Ke všem ledničkám 5L soudek Heineken ZDARMA

Komfortní lednička za super cenu

chladnička s mrazákem LG GC-B399PLCA

7 990,- Kč

[více informací](#)

Nakupujte online na WWW.DATART.CZ

DATART

DISKUSE

počet příspěvků: 0

NENÍ VLOŽEN ŽÁDNÝ NÁZOR.

[PŘIDAT NÁZOR](#)

VÁŠ VÝBĚR

Editorial: Mumbaí v Norsku

[Marek Švehla](#)

Po teroristickém útoku v indické metropoli Mumbaí (dříve zvaná Bombaj) v listopadu 2008.....

Neděle bez politiky

[Bára Procházková](#)

V neděli by se nemělo dít nic politického – žádné debaty v televizi, žádné.....

Česká rozhlednománie

[Karolína Vránková](#)

Ještě nikdy se v Česku nestavělo tolik rozhleden. Příčinou jsou nadšenci, eurofondy a.....

Romské coming-out

[Jan Berousek, Nick Maslow, David Tišer](#)

V Evropě žije až 12 milionů Romů, většina z nich ve střední a východní Evropě. Projekt.....

■ **Servis**

[novinky mailem](#)
[rss kanály](#)
[respekt v PDF, TXT](#)
[ke stažení](#)

■ **Objednávejte**

[předplatte si](#)
[distribuce](#)
[online inzerce](#)
[ceník tištěné inzerce](#)

■ **E-shop**

[hudba](#)
[filmy](#)
[knihy](#)
[oblečení](#)
[ostatní](#)

■ **O Respektu**

[edice](#)
[seznam autorů](#)
[kontakty](#)
[zaměstnání](#)
[tiskové zprávy](#)

[Obchodní podmínky](#) © Copyright Respekt Publishing a.s. ISSN 1801-1446 – Design: [Respekt](#) – Technická realizace: [Economia, a.s.](#)

Autorská práva vykonává vydavatel. Bez písemného svolení vydavatele je zakázáno jakékoli užití části nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým, v českém nebo jiném jazyce.